

לעילוי נשמת
 יומטוב בן אסתר אליאסי ז"ל
 שרה בת חוה כחלון ז"ל
 ת.נ.צ.ב.ה

ההכנה היסודית לקבלת התורה עיון בפרשת השבוע על פי "התורה והמצוה" למלבי"ם

1. שמות י"ט, א-ו

(א) בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי: (ב) וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינַי וַיִּזְנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּזְנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר: (ג) וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִעֲקֹב וְתִגִּיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְּפֵי זְשָׁרִים וְאָבֹא אֶתְכֶם אֵלַי: (ה) וְעַתָּה אִם שְׂמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרַתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהִיָּתֶם לִי סֻגָּה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ: (ו) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

2. מלבי"ם שמות י"ט, א'

בחדש השלישי לצאת בני מארץ מצרים. תחלה בא לבאר שאז הגיע עת הכושר אל מעמד הנבחר ולא היה אפשר שיהיה קודם לכן, שההכנה האחת לזה היה צאת בני ישראל מארץ מצרים, כי מתן תורה לא היה אפשר שיהיה ליחידים רק לעם נברא ששים רבוא שהוכנו לזה לעלות בהר ה' ולקבל תורתו, ועד עתה היה הסגולה ולב האדם רק ביחידים שעמדו בכל דור, והגם שניתן להם איזה מצות היה זה רק להשלים א"ע ואת ב"ב המעטים, ומה שקרא אברם בשם ה', לא היה בתורת נביא לתת תורה ודת כולל רק בתורת מורה ומלמד ומוכיח וכמ"ש הרי"א, כי להנתן תורה היה צריך שימצא גוי קדוש כולם ראויים אל הענין האלהי, כמו שהיו ישראל ששים רבוא שכולל כל הפרצופים וכל הדעות, כמ"ש הרואה ששים רבוא מברך אומר ברוך חכם הרזים שאין דעותיהם שוות זל"ז, ... ואמרו חז"ל בשבת פתח האי גלילאה בריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי לעמא תליתאי על ידי תליתאי ביומא תליתאי בירחא תליתאי, כי הקדושה עולה בג' מדרגות כמ"ש קדוש קדוש קדוש, הקדושה התחתונה היא על ארעא, שיתקדש החומר והארציית, והקדושה האמצעית היא בשמי מרומא שתתקדש הנשמה בת שמים המושללת על החומר, והקדושה הגבוהה היא קדיש לעלם ולעלמי עלמייא שהוא הנצחית שלקח הקב"ה לעצמו כמ"ש במדרש פ' קדושים משל למלך שהיו לו ג' עטרות נתן שתיים בראש בניו ואחת נטל לעצמו, ולא יזכו לקדושה השלישית רק א' בדור, והצדיקים לעת"ל

השלמה אל הכלל כולו. וע"כ נשארו בגלוי השינויים בכל תקפם, ובפנים בעומק רזי החכמה העליונה, שם המה מתאחדים, עד שלסוף כשיושלם החינוך האנושי לא תהיה צריכה הפרטיות לשמירה מעולה כזאת, ויהפך אל העמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ד' ולעבדו שכס אחד, אבל כ"ז שהחילוקים וההבדלים יש בהם צורך לעולם, הרזים שעל ידם מתאחדות כל הפלגות הם נתונים בנרתק ומכוסים מעיני בני אדם. ויען כי ישראל יהיו הגורמים, להוצאת הרזים הללו לאורם, מברך בראית אוכלסייהם: ברוך חכם הרזים.

4. אורות עמו קמ"ט; אורות ישראל ד', ו'

מדת שנאת הנם גם היא צריכה להתעלות, לא תעכב את התשובה ואת הגאולה השלמה מכללות ישראל. צריכין לפתח אורות גדולים להבין ולהשכיל, שגם מפירורי הדעות יוצאת טובה כללית. מתוך כך אין המדות הרעות. הדבוקות כפסולת בתוך האוכל של קדושת ישראל, מתחברות ביחד, ובפנימיות הלב הקשר גדול ועצום, ונמצא שצד הטוב מתאחד וצד הרע מתפזר, ויתפרדו כל פועלי אוזן. ולא עוד אלא שגם בצד הטוב יש שע"י הפירושים מתגוון כל טוב פרטי בגון מיוחד, ואין גון השרוי באחר דוחק אותו לטשטש את צורתו, ומתוך כך מתעשרת כנסת ישראל ברבוי אורות. והרבוי הזה עצמו הוא יגרום את השלום היותר גדול ויותר פנימי. ומ"מ צריכים להשתדל הרבה שיהיה השלום ניכר גם מבחוץ, וסוכת שלום פרושה על כל ישראל, אבל מה שיש מהפרורים, וכפרט אותם הפירושים שיש להם מקור נפשי בנמית אמונה וקדושה, מהכל אורות עליונים יתהוו. ואם השיגו צדיקים אנשי מעלה את גדול האורות, המתהוים ממחלוקת שבין צדיקים, שהם בונים בזה עולמות. כלומר משכללים כל אחד את שיטת המוסר, היושר, הקדושה והחסידות שלהם, בכל עומק הרגשתם ורעיונם בפנימיות החיים, הנה עמך כולם צדיקים, וכל אחד מישראל חי בקרבני ניצוץ אור קדוש ממורשת אבות מקדושת תורה וגדולת אמונה. ונמצא. שכל מחלוקת שיש בין איש ישראל לחבירו, בין קיבוץ לחבירו, גם היא בונה עולמות. וכיון שהכל הוא שכולל ובנין, אין צורך לדבר מרורות, כיאם להודיע את הגודל ששני הצדדים עושים, ושהם יחד משכללים בנין עדי עד, ומתקנים את העולם.

כמ"ש עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כמ"ש במק"א, וכן בתורה נמצאו ג' קדושות כמ"ש חז"ל הלוחות ארכן ששה טפחים שתיים בידו של משה ושתיים בידו של הקב"ה ושתיים מפסיקות בין יד ליד ומשה נטלן בזרוע, ר"ל שפשטי התורה הם השני טפחים שהיו בידו של משה וצפונותיה הנעלמים הם בידו של הקב"ה, ודרכי התורה בטעמיה והלכותיה המסורים בע"פ לחכמי דור דור הם הטפחים האמצעים שנטל משה למסרם לחכמי הדורות, ועז"א דיהיב אוריין תליתאי, ובין עם ה' נמצאו ג' מדרגות, המון העם שאין משיגים רק הלבוש החיצון שהם פשטי התורה, והלויים שמישיגים גופי התורה וטעמיה ותורה שבע"פ שהוא הגוף שתחת הלבוש והם היו המורים כמ"ש יורו משפטך ליעקב, והכהנים הנכנסים בהיכל הקדש ומשיגים נשמת התורה ורוחניותה וסודותיה. וזה עמא תליתאי.

3. עולת ראיה א' עמו שפ"ח-שפ"ט

"ת"ר הרואה אוכלסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים, לפי שאין דעתם דומה זל"ז ואין פרצופיהם דומים זה לזה" (ברכות שם). כל שיתכל יותר האדם בתכנן הנפשות הפרטיות של בנ"א, יותר ישתומם על ההבדל הגדול שיש בין תכונה לתכונה, בין מצד החנוך והלמוד שהכה שורש בלב כל אחד באורח פרטי, ומשונה משל זולתו, בין מצד התכונה הטבעית הקבועה בטבע היצירה, הפועלת ג"כ על המראה החיצוני של הגוף. ומ"מ דוקא ע"י השינויים הם מתאחדים כולם למטרה אחת, לבנין העולם בתעודתו הראויה לו. והרי יש להתפלאות על החכמה העליונה, שע"פ הרזים הפנימיים, הידועים וגלויים רק לפניו יתברך, מתקשרים ומתיחסים כל אלה ההפכים זה לזה, עד שע"פ צירוף כל הדעות והפרצופים השונים יצא בנין הרמוני מתאים מאד. ואילו היתה ידיעה לבני אדם בדבר השיווי הפנימי שלהם לא הי' כל אחד מושך כ"כ לחוגו בקנאה יתירה, והיתה הפרטיות מתבטלת, ומתוך ביטול הפרטיות לא הי' חומר לבנות את הכלל. ע"כ שם השם יתברך בטבע, שכל יחיד שבבני אדם אינו מתיחס אל העולם כ"א ע"פ פרטיותו ומתגדר בה, ובזה הוא משלים את הראוי לו, ולפעמים הוא רואה רצונותיו של חברו כאילו הם מיותרים בעולם, ואילו הי' דעתו קרובה כ"כ לצירוי של חברו כמו שהוא קרוב לשל עצמו, היתה מתחלשת אצלו התיחדותו לעצמו, והי' חסרון בהשלמת פרטו, עד שמוזה היתה תוצאה לחסרון